Ex. A.
[125]

N.M:s vägledn
Just Konst-
i 1964

M O N O G R A M

Monogrammet är lika gammalt som bokstäverna. Det består av en eller flera initialer i för- eller efternamn som kan redovisas var för sig eller komponeras ihop till ett dekorativt linjespel. Det har från början till uppgift att ange äganderätt men kan också ha en symbolisk innebörd eller tjänstgöra som signatur. Under renässansen blev det alltmer vanligt att signera konstverken, och monogrammet var då den vanligaste signaturen. Det finns således konstnärer från 1400-talet (1600/) som är kända endast genom sitt monogram, de s.k. monogrammisterna.

Till de äldsta monogrammen hör Kristus- och Mariamonogrammen med initialerna IHS (Jesus Hominum Salvator - Jesus människornas frälsare) och AM (Ave Maria - var hälsad Maria). Dessa monogram är vanliga ornament på våra allmogesmycken och har då enbart en dekorativ funktion. Från början har de dock varit symboler.

De mest magnifika monogrammen utgör emellertid kungliga namnchiffer. Dessa saknar ofta direkt personlig anknytning t.ex. på våra mynt. I representativa sammanhang får deras utformning en anslående karaktär. Som dekorativa ornament - och enbart som sådana - återfinns de också på undersåtars tillhörigheter av de mest skilda slag, såväl på silver och glas från högreståndshem som på föremål från allmogehem. Kläder till allmogekvinnornas brudutstyrsel har ofta dekorerats på detta sätt. Det kungliga namnchiffret har alltså blivit ett dekorativt självändamål, vilket också på sitt sätt kan sägas om spegelmonogrammen, som i många fall är omöjliga att tyda. De har således en mycket stark dekorativ verkan och har ända från sin första blomstring vid 1600-talets slut alltid varit mer eller mindre aktuella. Inte minst i vår egen tid har de en vid spridning.

Krönta monogram eller rättare det med rangkrona försedda monogrammet har tidigare flitigt brukats av därtill

NORDISKA MUSEET

berättigade personer. Kronan som utformats enligt heraldiskt vedertagen mall anger rang. I detta sammanhang kan påminnas om adelsvapnet som liksom bomärken av skilda slag fått tjänstgöra som en märkning på ägodelar. Dessa är dock inga monogram i egentlig mening.

Utställningen omfattar endast föremål från Nordiska museets samlingar med undantag av ett kungligt monogram som inlånats från Kungliga Livrustkammaren. Utställningen har arrangerats av intendenten Inga Wintzell.